

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Tractatus De Censuris Romano Pontifici Reservatis

Ugolinus, Bartholomaeus

Venetijs, 1609

De excommunicatione lata contra imponentes onera Ecclesiasticis personis, eorumque bonis, nec non ea exigentes accipientesque, itemq. prædicta procurantes, rationeue qua piam fauentes. Cap XVIII.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61365](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61365)

to magis eam exercere ipsi valēt, argument. authen. multo magis. C. de sacrosanct. Eccl. Quare uel iniuste sequestrum faciant, pœnā hanc euadent, nam & iniusta sententia tenet. arg. c. sacro. de sentent. excommun. & c. r. de re iud. lib. 6. etenim canon hic cōtra laicos factum est.

Tertio excipitur is, qui id faciē dum per iudices prædictos curauit, ex quo enim Bulla excommunicat sequestrantes, ergo nō eos, qui sequestrandum curant per iudices, tum quod sumus in pœnis, & idcirco sunt coarctandæ. l. interpretatione. ff. de pœ. tum quod positū in uno casu nō extenditur ad alium. capitul. pœnæ. de pœnit. distinct. 1. atque sic consuluūt Nau. in consi. 38. de sentent. excommu. libro 5.

Postremo excipitur, ubi sequestratio uolūtaria fit, & sic ubi partes ipsæ inter se conueniunt, ut sequestrum fiat, nam agitur de sequestratione necessaria, ut præmissimus, id quod probatur ex Bulla, quoniam ut legitime sequestratio fiat ab ijs, qui iure suo id nequeunt, licentiam habere debent, quæ non postulatur ad sequestrū uoluntarium faciendum. Atqui de hoc Capite satis, ad aliud ueniamus.

De excommunicatione lata contra imponentes onera Ecclesiasticis personis eorumque bonis, nec non ea exigentes accipientesque, itemque prædicta procurantes, ratione uel quapiam fauentes.

Cap. XVIII.

Quive collectas, decimas, taleas, præstantias, & alia onera clericis, prælatis, & alijs personis Ecclesiasticis, ac eorum Ecclesiarum, Monasteriorum, & aliorum beneficiorum Ecclesiasticorum bonis illorumque fructibus, redditibus, & prouentibus huiusmodi absque simili Romani Pontificis speciali, & expressa licentia imponunt. Et diuersis etiam exquisitis modis exigunt. Aut sic imposita etiam a sponte dantibus, & concedentibus recipiunt. Nec non qui per se, vel alios directè, vel indirectè

præ

prædicta facere exequi, vel procurare, Aut in eisdem auxilium, consilium, vel fauorem præstare non vereatur, cuiuscunque sint præminentia, dignitatis, ordinis, conditionis, aut status, etiam si Imperiali, aut Regali præfulgeant dignitate, seu Principes, Iudices, Comites, Barones, & alij Potentatus quicunque etiam Regnis, Pro-uincijs, Ciuitatibus, Terris quoquomodo Præsidentes, & Consiliarij, & Senatores, aut quauis etiam Pontificali dignitate, insigniti. Innouantes decreta super his per sacros Canones tam in Lateranensi nouissimè celebrato, quam alijs Concilijs generalibus edi-

ta etiam cum censuris, & pœnis in eis contentis.

S V M M A.

- 1 Collecta, Talea, Præstantia quid sint.
- 2 Onera triplicis generis sunt personarum, rerum, & mixta, & quæ sint.

IN hoc Capite, quod diuiditur in sex partes, quarum secunda incipit ibi. Et diuersis. Tertia ibi, Aut sic imposita. Quarta ibi. Nec non qui per se. Quinta, Aut in eisdem consilium. Sexta ibi, In nouantes decreta, in hoc, inquam, capite excommunicatur, qui onera personis Ecclesiasticis, eorum-ve bonis imponunt. Quam rem ut dilucidius explicemus præmittenda tria sunt.

Primum nomina hæc Collectæ, Decimæ, Taleæ, Præstantia quid sint. Deinde, esto sint onera, quod duplex sit onus generatim sumptum.

Postremò, de quibus oneribus hic agatur.

- 1 Quoad primum igitur Collectæ, Decimæ, Taleæ, & Præstantia sunt onera quædam, de quibus paulo post agemus, id quod declarat Bulla, dum subiungit illa verba. Et alia onera, quibus inuicitur antecedentia, quæ sunt proximè dicta

dicta, onera esse, nam dictio Alia, est relatiua similitum, vt dixit Gloss. in l. si fugitiui. C. de ser. fug. & Iaso, in l. si domus. nn. 22. ff. de leg. 1.

Quoad secundum t. onera generatim sumpta triplicis generis sunt, partim personarum, partim rerum, partim mixta. Personarum onera sunt ea, in quibus præstandis corporis labor cum animi sollicitudine, ac vigilantia in primis requiritur, vt tutelæ munus, ac cura cum minoris, tum furiosi, vt dicitur in l. 1. §. illud tenendum est, & in l. fin. ff. de munit. & honor. Rerum verò onera sunt, quæ soluit quis in primis per sumptus, & ad summam, quæ sumptibus patrimonii, & damnis expediuntur, vt habetur in cit. l. 1. §. illud tenendum est, & in ead. l. fin. §. patrimoniorum. Mixta verò onera sunt ea, in quibus, & corporis labor, & rei sumptus requiruntur, vt habetur in ead. l. si §. mixta.

Quoad tertium concludendū est hic agi de oneribus rerum, quæ præstantur, vel ratione personæ, vel rei, vt colligitur ex Bulla ipsa, nam Collectæ, Decimæ, Taxæ, & Præstantiæ solvuntur sumptibus patrimonii, collectæ enim, quæ vulgo nominantur Coltæ, pecunia solvuntur, sicut etiam de cimæ. argu. tot. tit. de decim. Taxæ verò, quæ vulgo nominantur Taglioni, & in hoc numero habentur, quæ ob id sic appellantur

quoniam præscribitur cuique, & taxatur, vt ita dicam, quæ tū quisque soluere habeat. Præstantiæ verò sunt, quæ vulgo dicuntur Præstanze, nam Domini terrarum, a suis subiectis eas sæpius exigunt, vbi pecunia opus habent, & quoniam accipiunt eas, quasi mutuo, ob id sic sunt nominatæ. Ex his ergo apparet de oneribus rerum solum agi. Nec obstat clausula illa generalis. Et alia onera, quasi comprehendat & personalia, nam, etsi illa dictio Alia, rem diuersam significat, eiusdem tamen qualitatis, cuius est antecedens, esse indicat, vt DD. communiter not. & Gl. ff. in l. si fugitiui. C. de ser. fugiti. & in c. sedes. de rescript. & Iaso. in l. si domus. num. 22. ff. de legat. 1. at antecedentia rerum onera sunt, ergo & quæ per ea verba Alia, significantur, rerum onera erunt. Hæc autem esse possunt, vt subsidium, donum, quota, subuentio, vt habetur in c. clericis, de immunit. Eccles. libr. 6. de oneribus rerum ergo hic agitur, idque merito, nam in his potissimum Ecclesiasticæ personæ vexantur, ergo merito fuit in his ipsis consulendum. arg. l. nam ad ea. ff. de leg. & cap. vbi periculum. de elect. libr. 6. etenim & in pontificio iure de ipsis in tit. de immunit. actum est, & in cap. quantum. de cens. eod. lib. His sic præmissis iam rem agamus, & quoniam in prima parte de sex agitur,

tur,

zur, ob eam rem, vt dilucidiorẽ
materiam hanc habeamus, regu-
las sex ponamus.

I Imponentes collectas, taleas, præstan-
tias, & alia onera rerum personis Ece-
lesiasticis in excommunicationem inci-
dunt, quæ excommunicatio, quousque
pateat, declaratur.

S Regulas sex ponendas nobis
proposuimus, iam igitur
primam ponamus.

I In excommunicationem hanc
igitur primo incidit, & qui impo-
nit collectas, taleas, præstantias, &
alia onera rerum personis Ecele-
siasticis, etiam beneficiũ eccl. non
habentibus, vt habetur in initio
Capitis.

Quæ excommunicatio in mul-
tis casibus afficit.

Nam primo afficit, quicumque
onera hæc imponit, cuiuscunque
sit præminentia, dignitatis, ordi-
nis, conditionis, aut status, etiam
si Imperiali, Regaliue præfulgeat
dignitate, seu sint Principes, Du-
ces, Comites, Barones & alii Po-
tentatus, quicunque etiam regnis,
prouincijs, Ciuitatib. terris quoc-
quomodo Præsidentes, & Consi-
liarij, & Senatores, aut quauis et
Pontificali dignitate insigniti, vt
habetur in versic. Cuiuscunque sint

præminentia, etenim clausula
hæc in fine posita ad antecedentia
omnia refertur. argumen. cap.
secundo requiritis, & ibi not. de ap-
pel. Vel igitur Ecclesiasticæ perso-
næ sint, vel seculares quacunque
dignitate, potestate, prædicitæ in
excommunicationem hanc inci-
dunt, si onera prædicta Ecclesia-
sticis personis imponant.

Item afficit excommunicatio
huiusmodi onera imponentes, etiam
si in temporalibus ordinario
iure Ecclesiæ subiecti non sint, nã
Imperatores, & Reges in pœnam
hanc incidunt, vt proxime vidi-
mus, & tamen manifesto constat
in terris suis tantum hæc imposi-
turos.

Postremo privilegium hoc ha-
bebunt, sicut etiam priuilegium
eius ca. si quis suadente diabolo.
17. q. 4.

Tertio afficit excommunicatio
hæc quacunque onera hmõĩ impo-
nantur, & quocunque nomine no-
minentur, vel Collectæ, vel Taleæ,
vel præstantia, vt habetur in Bul-
la, vel pedagia, vel guidagia, aliud
ve onus, quod pecunia exsoluen-
dum sit.

Quare qui pro transitu aliquid
ab ipsis Ecclesiasticis personis
præstandum imponit, in excom-
municationem hanc incidet.

Quarto excommunicatio hæc
afficit, quacunque personæ Eccle-
siasticæ sint, quibus hæc onera im-
ponuntur, ob verba illa Clericis,
Prælati, & aliis personis Eccle-
siasti-

fasticis, nam personæ Ecclesiasticæ partim sunt clerici in clericatu constituti, partim in religione aliqua, ut habetur in capit. duo sunt genera. 9. q. 3. & quoniam rursus personæ huiusmodi partim iurisdictionem habent, partim non habent, ob eam rem cuiuscunque generis sint, hoc Capite comprehenduntur, nam nomen illud Prelatis, iurisdictionem significat, ut not. Abb. in capitul. cum ab Ecclesiarum, de off. ordi. Siue igitur sint simplices, clerici siue in dignitate constituti, siue in religionem aliquam ingressi, & ob id siue Monachi, siue religiosi cuiuscunque ordinis, & ob id etiam Equites, qui aliquam religionem sunt professi, cuiusmodi sunt equites Melitani, Calatravæ, & Alcantaræ privilegio hoc fruuntur.

Quinto afficit excommunicatio hæc, vel Ecclesiasticæ personæ, quibus hæc imponuntur, excommunicate, suspensæ, interdixæ, si sint, nam non idcirco sua privilegia amittunt, ut nos probavimus in Tractatu nostro de Censuris, in Tab. 1. c. 13. §. 15. num. 7. Idem & de depositis verbo dicimus, sicut etiam de relegatis alicubi, etenim Bulla nõ distinguit, ergo nec nos distinguere debemus, argument. leg. de pretio. ff. de pub. in re act.

Sexto afficit excommunicatio hæc, vel directè, vel indirectè prædicta onera imponantur, ob verba illa Directè, vel indirectè, quæ referuntur etiam ad primum di-

ctum huius capituli, declarant hoc verba illa Prædicta facere, nam si in excommunicationem hanc incidunt, qui prædicta facere nõ verentur, in prædictis etiam habetur dictum nostrum, & regulæ a nobis posita. Directè, ubi ipsis imponunt. Indirectè, ubi suis famulis, ut dixit Gemin. in capit. quamquam, in fine, de cens. Item, si imponat iis, qui Ecclesiasticis personis suas operas præstant, & huiusmodi. Item, ubi imponuntur laicis, & a clericis deinceps exiguntur, quod est contra capit. Ecclesiæ Sanctæ Mariæ. de consti. & ea, quæ tradit Abb. in capi. fin. num. 3. de rebus Eccl. non alienan. & Felin. in cit. capi. Ecclesiæ Sanctæ Mariæ. num. 78. & Clar. in Præf. crim. §. fin. quæst. 72. statutum. 5. & Viu. in sua Sylva. opin. 741. num. 2. & opin. 745. & Nauarr. in Man. cap. 17. numer. 203. versicu. Rogatus a multis, idque contra Bart. in l. cunctos populos. C. de Sum. Trinit. & fid. Catho. non enim generale statutum a laicis factum ad clericos pertinet, ut allegati DD. asserunt.

Postremo excommunicatio hæc afficit, vel consuetudo adfit, ut onera hæc imponantur, nam non valet, ex quo contra libertatē Ecclesiasticam est. argumen. cap. 1. de consuetud. & auth. cassa. C. de sacrosanct. Eccl. & auth. item nulla. C. de episco. & cleric. atque sic dixit in simili Ab. in c. non minus. num. 17. versic. Tertio facit.

de

de immunit. In omnibus his igitur casibus onera hæc imponentes Ecclesiasticis personis in excommunicationem hanc incidunt, iam explicemus eos qui pœnam hanc euadunt.

S V M M A.

- 1 Imponens onera Ecclesiasticis personis quando in excommunicatio non incidat.
- 2 Licentia imponendi onera Ecclesiasticis personis quando concessa intelligatur.
- 3 Genus quid sit.
- 4 Species quid sit.
- 5 Individuum quid sit.
- 6 Expressum tribus modis dicitur.

II.

S Qui in excommunicatione hanc incidunt, vidimus, iam qui eam euadunt, videamus.

- 1 Primum igitur in excommunicationem hanc non incidunt, qui licentiam speciatim, & expressam habent a Romano Pontifice onera hæc imponendi, vt dicitur in versu. Absque simili Romani Pontificis speciali, & expressa licentia.
- 2 Ex quibus verbis patet generale quamcunque non sufficere, idque merito, nã ex quo speciatim cautum est, ne huiusmodi onera Ecclesiasticis personis sine speciali licentia imponantur, per generale con-

cessionem, & licentiam, speciali huic derogatum esse non censetur, non enim genus derogat speciei, sed species generi, vt dicitur in capitulo in toto de reguli. iur. libro sexto.

Quare qui licentiam habet imponendi onera hæc omnibus, & quibuscunque personis, hæc concessione, & licentia clericis ea imponere huic non licebit.

- Atqui quando specialis, & expressa licentia concessa intelligatur? Quo id dilucidius habeamus, præmittendum est hos terminos nos habere genus, speciem, & indiuiduum. Genus est vox, quæ prædicatur de pluribus differentiibus specie, vt animal, & contrasus. Species vero est vox, quæ prædicatur de pluribus differentiibus numero, ut homo, & commodatum. Indiuiduum vero est vox, quæ de nullo dicitur, & sunt singularia ipsa, vt Socrates, Titius, & huiusmodi, sic enim docuit Philosophus in prædicamentis, in capitulo de genere, & specie.
- Secundo præmittendum est expressum tribus modis dici. Primo illud, quod generatim est expressum. Secundo illud, quod speciatim.
- Tertio illud, quod proprio nomine, ut tradidit Barto. communiter recept. in leg. 1. numero 7. versu. Ad sciendum. ff. de vulg. & pupill. His præmissis, quod ad rem nostram pertinet, dico tria. Pri-

Primum generalem licentiam non fat esse, nam specialis licentia requiritur in Bulla: at ubi requiritur specialiter aliquid fieri, non satsit, si generatim illud fiat, ve dixit Glos. in l. i. in verb. Specialiter. ff. si quis in ius vocat. non ierit, & eam sequuntur Bar. ibi nu. 4. & communiter DD. vt ait Ias. in l. quod in rerum. §. & si nauē. nu. 4. ff. de leg. i. idque meritò, nā, vt pmissimus, spēs a genere differt, ergo ex quo specialis, & expressa licentia requiritur, generalis non fat erit. arg. l. Papinianus exuli. ff. de mino. Quare si concedatur licentia a Romano Pontifice, vt omnibus onera hæc imponantur, non idcirco tamen Ecclesiasticis personis imponi poterunt. Secundo dico non requiri licentiam, ut indiuiduis, id est singularibus clericis onera hæc imponi queant, exempli gratia, huic, vel illi clerico, nā Bulla requirit solum specialem expressam licentiam, at spēs ab indiuiduo differt, vt pmissimus, ergo non necessario id postulatur, vt in indiuiduo concedatur. Tertio dico requiri, vt speciatim licentia hæc tribuatur, scilicet, vt possint onera etiam hæc imponi Ecclesiasticis personis, esto enim deinceps non exprimantur, quānam sint Ecclesiasticæ personæ, vt potē uel religiosi, uel clerici, tamē imponi licitè ipsi poterūt, atque sic dixit in simili Bar. in cit. l. i. in fin. ff. si quis in ius vocat. non ierit. De expressa igitur licentia Ro-

mani Pontificis onera hæc Ecclesiasticis personis imponentes in excommunicationem hanc non incident.

Secundo in excommunicationem hanc non incident, ubi onera hæc Ecclesiasticis personis imponunt, quæ Ecclesiastica priuilegia amisserunt, nam cessante causa priuilegii cessat priuilegium. arg. c. cum cessante. de appell. Quare si clericus degradatus sit, quoniam tunc priuilegijs omnibus nudatur, vt habetur in c. degradatio, in fine. de pœn. li. 6. huic si onera hæc imponantur, in excommunicationem hæc imponentes non incident, sicut nec etiā si iis imponantur, qui in religionē aliquam ingressi profiteri in ea noluerunt, sed ab ea egressi sunt, nam etsi quamdiu nouicii in religionē sunt ante professionem, Ecclesiastica priuilegia habent, arg. c. religioso. §. si. de sent. excom. li. 6. inde tamen egressi ea amittūt.

Postremo in excommunicationem hanc non incident, qui onera hæc clericis conjugatis imponunt, nam huiusmodi clerici horum munerum immunitatem nō habent, sed duo tantum priuilegia fori scilicet, & capi. ff. quis suadente diabolo. l. 7. qu. 3. vt habetur in c. unic. de cler. coniug. libr. 6. Sed de hac regula satis, iam alteram ponamus.

S V M M A.

- 1 Imponentes onera bonis personarum Ecclesiasticarum, quæ aliunde habent, quam ab Ecclesiis, in excommunicationem incidunt.
- 2 Imponentes onera bonis personarum Ecclesiasticarum, quæ aliunde habent, quam ab Ecclesiis, quando in excommunicationem non incidant.
- 3 Ecclesiastica persona pro reb. suis, quas non habent ab Ecclesiis, ordinaria onera, & naturalia soluere tenentur.

III.

§. Secunda regula hæc est. ¶ In excommunicatione hæc quoque incidit, qui prædicta onera bonis personarum Ecclesiasticarum, quæ aliunde habent, quam ab Ecclesiis, ut pote, bonis sui patrimonij, imponit, ob verba illa Bullæ, Ac eorum bonis, Non enim verba illa ad bona, quæ ab Ecclesiis habent, referri possunt, quandoquidem de illis speciatim deinceps mentionem facit, & prospicit ibi, Et Ecclesiarum, ad alia ergo bona, quæ Ecclesiasticæ personæ aliunde habent, referuntur, idque iure merito, tum quod alias verba illa nihil operarentur, contra c. si papa. de privileg. lib. 6. tum ob copulam illam Et, quæ inter diuersa ponitur, ut tradidit Glos. communiter recept. in Rubr. ff. de iu. & fact. ignor. & in c.

quærelam. de simon. tum quod & alia bona clericorum privilegium huiusmodi habent, ut habetur in capit. 1. de immunit. Eccles. & in cap. quanquam. in versicul. Cum igitur. ibid. Ac res ipsarum, iungit. Gloss. de cens. libr. 7. tum quod id inquit Abba. in capit. fine de vit. & honestat. clericor. & in cap. 1. in fine. de cens. in antiquo. & Barto. in l. placet. num. 38. C. de sacrosant. Eccles. & Sylu. in verb. Immunitas, 1. num. 22. versicul. Sexto, ibi Tertium. Quare vel bona patrimonij sint, vel alium de quæ sita, privilegium hoc habebunt. Et hæc excommunicatio, ut superior, declaratur. Nec igitur pro venditione earum rerum, nec ut tantum in libram soluant, vel taleæ, collectæve imponi poterunt.

2 Excipiuntur tamen casus ¶ in antecedenti regula positi. Quare imponentes onera hæc de licentia Romani Pontificis, in excommunicationem hanc non incidunt, & facit cap. aduersus. de immunit. Eccl.

¶ Item ubi clericorum res esse definunt, nam privilegium hoc ipsis rebus tributum est, ob personarum qualitatem, quoniam scilicet Ecclesiasticæ personæ ipsas habent, ergo secus, ubi earum esse definunt. arg. c. cum cessante. de ap. pe. & l. adigere, §. quamuis. ff. de iure patron.

3 Tertiò ¶ in excommunicationem hanc quis non incidit, ubi onera

onera ordinaria imponuntur, que annexa habebant, antequam ad clericos peruenerint, utpote solutio rationis, nam, quod res cum onere suo transit, ob eam rem ad illud præstandum tenebuntur, ut dixit Ab. in c. 1. in fi. de cen. secus ergo de extraordinariis impositionibus, nam hæc imponi ipsis non poterunt, ut pro sumptibus factis in aduentu Regis, vel pro victoria de hostibus reportata.

Quarto in excommunicatione hanc non incidit, ubi onera imponuntur, quæ natura rem ipsam sequuntur, ut pote domum quis habet, ergo plateam, quæ propè domum est, & cloacam, quæ per eam transit, reficere debet, onera enim hæc rem ipsam sequuntur, & uniuersi ad ipsa tenentur, ut habetur in l. 3. ff. de via publ. & ut dixit Abb. in eo. c. non minus. num. 16. versic. Fateor, & Bar. in l. ad institutionis. C. de sacroran. Eccl. & pertinent huc, quæ dixit Bart. Cap. de seruit. Urban. prædior. cap. 20. ver. Tertio, ad quem spectat, sed de hac regula itidem satis, iam tertiam aggrediamur.

S V M M A.

1 Imponens onera bonis Ecclesiarum, in excommunicationem incidit, quæ excommunicationis, quousque pateat, declaratur.

IV.

Tertia regula hæc est. In excommunicationem hanc etiam incidit, qui prædicta onera bonis Ecclesiarum imponit, ut dicitur in Bulla ibi. Eccl. Ecclesiarum. Nomine autem Ecclesiarum hic accipiuntur Cathedrales Ecclesiæ, Matrices, & Parochiales, ut habetur in Clem. 1. de sentent. excommun. Cathedralis autem Ecclesia dicitur Ecclesia Episcopalis, ubi episcopus cathedram tenet, in qua baptismus adest, & dicitur Matrix, quia per baptismum quasi altera mater nos generat. Parochialis uero est Ecclesia animarum curam tantum hâs sine baptismo. Ecclesiæ nomine quoq. Ecclesiæ simplices intelliguntur, quæ nullam animarum curam habent, ut Ecclesia Sancti Aelisei, & Sancti Antonii de Barbiano, bonis ergo harum Ecclesiarum onera prædicta imponens in excommunicationem incidit. Bonorum autem nomine accipiuntur, vel sint fundi, uel ædes, & sicut am urbana, quam rustica prædia.

Excipiuntur tamen nonnulli casus, in quibus quis penam hanc euadit: & primo casus in antecedentibus regulis positi.

Item, ubi imponuntur onera a iure Canonico permessa, exempli gratia, ut soluant cathedraticum

charitativum subsidium, & huiusmodi, de quibus agitur in capitul. conquerente. de offic. ordin.

Tertio in poenam hanc quis non incidit, ubi bona hæc in emphyteusim a laicis habentur. At quid si locentur, possunt enim locari usque ad triennium bona Ecclesiæ, an tunc onera huiusmodi imponi poterunt? Planè censeo id non posse, quod & sensit Gemin. in capit. quanquam, in fine. de cens. libro sexto. etenim per obliquum Ecclesia offenditur, quandoquidem difficilius conductorem inveniatur, atqui de hac regula etiam satis, ad quartam veniamus.

S V M M A

- 1 Imponens onera bonis Monasteriorum in excommunicationem incidit, quæ excommunicatio, quousque pateat, declaratur.
- 2 Ordines mendicantium quinam sint.
- 3 Imponentes onera bonis beneficiorum Ecclesiasticorum a prædictis in excommunicationem incidunt.
- 4 Imponentes onera fructibus, & redditibus Ecclesiarum in excommunicationem incidunt.

V.

- ¶ Quarta regula hæc est.
- ¶ In excommunicationem hanc etiam incidit, qui onera prædicta bonis monasteriorum

imponit, ut dicitur in Bulla ibi, Monasteriorum.

Quæ excommunicatio afficitur in omnibus casibus, quos in antecedentibus regulis posuimus.

Item afficit quorumcumque monasteriorum bona onera hæc imponantur, nam Bulla simpliciter loquitur, & non distinguit, ergo nec nos distinguere debemus. argumen. leg. de pretio. ff. de pub. in rem actio. † Siue igitur sint monasteria uirorum, & religiosorum tam mendicantium, scilicet ordinis Sancti Dominici, S. Francisci, Hæremitarum Sancti Augustini, & Carmelitarum, & Seruorum Beatae Mariæ, Minorum Sancti Francisci de Paula, & Congregationis Fratrum Sancti Hieronymi Iesuatorum, ut declaravit Pius V. in Bulla incipien. Roman. Pontificis tam uniuersalis Christianæ, lata Romæ die prima Octobris 1567. Pontific. sui anno secundo, & in Bulla incipien. Apostolicæ Sedis benignitas, lata Romæ die 9. Nouembris 1567. eodem anno, & in Bulla incipien. Rom. Pont. priuilegia. lata die 19. Nouembris, eodem anno. Siue igitur sint Monasteria tam mendicantium, quam non mendicantium cuiuscunque Ordinis, & religionis. Siue mulierum, & ob id monialium, in poenam hanc quis incidet, si onera prædicta ipsis imponat.

Excipiuntur tamē casus in anteced.

tecedentibus regulis positi. Sed de hac itidē regula satis, ad quin tam veniamus.

In excommunicationem hanc etiam incidit, ꝑ qui aliorum beneficiorum Ecclesiasticorum bonis onera prædicta imponit, ob uerba illa. Et aliorū beneficiorum Ecclesiasticorum bonis.

Hæc autem beneficia Ecclesiastica, præter Ecclesias, & monasteria, sunt altaria, & capellæ, quæ sunt in Ecclesiis, necnon præbendæ, quæ assignantur, & canonicis, & mansionariis, nam hæc neque Ecclesiæ, neque monasteria sunt, & ob id Bulla speciatim eorum mentionem facit. Hæc autem excommunicatio, quod eisdem modis declaratur, quibus superior, ob eam rem ad postremam regulam transeamus.

In excommunicationem hanc quoque incidunt, ꝑ qui fructibus redditibus, & prouentibus Ecclesiarum, Monasteriorum, & aliorum beneficiorum Ecclesiasticorum, collectas, decimas, taleas, & onera huiusmodi imponunt, ut habeatur in uersic. Illorumque fructibus, redditibus, & prouentibus. Quare qui imponit, ut tantum pecuniæ detur in corbem frumenti, uel uini. Item qui quotam, in pœnam hanc incidet. Et hæc excommunicatio, ut superiores declaratur, iam ergo ad alia transeamus.

Verf. Et diuersis etiam exquisitis modis exigunt.

S V M M A.

- 1 Exigens prædicta onera a personis Ecclesiasticis in excommunicationem incidit, quæ excommunicatio, quousque pateat, declaratur.
- 2 Personis que onera imponantur.
Item
- 3 Bonis, &
- 4 Fructibus
- 5 Exigentes a personis Ecclesiasticis uectigalia huiusmodi pro rebus, quas negotiandi causa deferunt, in excommunicationem non incidunt.
- 6 Fures, & latrones rapientes bona Ecclesiastica in excommunicationem non incidunt.
- 7 Capietes Ecclesiasticas personas, & pro eorum redemptione pretium uolentes, in pœnam huius Capitis non incidunt.
- 8 Exigentes a personis Ecclesiasticis onera non ipsis imposta, sed laicis, in excommunicationem hanc non incidunt.
- 9 Pedagium, & uectigal exigens, uel spõte accipiens publicanus ab Ecclesiasticis personis in excommunicationem non incidit, ubi Ecclesiasticis personis impositum non est per statutum, decretum uel aliud.

IN prima parte huius Capitis excõicauit Bulla imponentes onera personis ecclesiasticis, eorumque bonis, necnon bonis

fructibusve Ecclesiasticorum beneficiorum, & Ecclesiarum. Hic autem excommunicat ea onera imposita exigentes. Quare & hic regulam ponamus.

In excommunicationem hanc ergo incidit, qui prædicta onera exigit, ut habetur in proposito vers.

Hæc autem excommunicatio afficit, quacunque ratione exigit, ob uerba illa Diuersis exquisitis modis. Et quoniam onera hæc imponuntur aut personis, aut bonis Ecclesiasticis, Ecclesiarum personarumve, aut fructibus eorum bonorum, ut vidimus, & varia onera tam personis, quam rebus imponi solent, ob eam rem quamnam sint explicemus.

Personis igitur hæc imponi solent pedagia, quæ dantur pro personæ transitu per aliqua loca, ite guidagia, quo quis tutus per aliqua loca eat, ut sensit Glo. in capitu. super quibusdam. §. præterea. in verb. Pedagia. de uerbor. signifi. & ut nos declarauimus in Cap. 5. huius Bullæ, numer. 1. solet quoque imponi Capitatio, de qua agitur in capit. de capitat. libro 11.

Bonis vero imponi solent taleæ, Collectæ, & huiusmodi, de quibus in hoc Capite in initio.

Fructibus demum imponuntur decimæ & vectigalia, quæ vectigalia soluntur, uel quo ipsos ex loco aliquo quis exportet, uel per aliquem lo-

cum cum ipsis trāseat, uel quo ipsos uendat, ut habetur in l. inter publica. ff. de verb. sign. Item portoria, quæ dantur in eisdem casibus, ubi per mare deferuntur, ut nos declarauimus in eo. cap. 5. in principio. Quocunque modo igitur, & ob quacunque causam hæc exigantur, uel pro personis pedagia, guidagia ue, uel pro rebus, uel pro bonis taleæ, uel collectæ, uel pro fructibus decimæ, uectigalia, portoria ue. Et ad summam, ob quamcunque causam exactio hæc fiat, & quocunque nomine exacta nominentur, exigentes in penam hanc incident, hoc enim est, quod uoluit Bulla per ea uerba, Diuersis etiam exquisitis modis exigunt.

Postremo excommunicatio hæc afficit in omnibus casibus in quibus & superiores excommunicationes.

Excipiuntur tamen primo, qui hæc exigunt id probabiliter ignorantes, cuiusmodi esse possunt famuli a dominis hisce exactioib. propositi. arg. c. apostolicę. de cle. excomm. min. & c. fin. de constit. lib. 6.

Item, ubi exigunt pro rebus quidem Ecclesiasticarum personarum, sed quas negociandi causa deferunt, nam tunc id possunt, ut habetur in Clement. præsentis, & ibi Glof. & DD. de cens. ubi et habetur iuriurando deferentis standum esse, si obiiciatur non negociationis causa deferri, uide ibi,

ibi, & an in suis rebus etiam alienandis locum habeat, & quis dicatur negociari.

- 6 Tertio excipiuntur, † qui hæc non quasi debita exigunt, sed ut
7 fures, & latrones capiunt. † Quare & latrones capientes clericos, & pro eorum redemptione taleas imponentes, quod superioribus annis exules Romandiolæ factitabant, in pœnam huius capituli nõ incidebant, sicut nec etiam imponentes pro bonis, ne comburantur, quod & ijdem exules sæpius fecerunt, non enim quod hoc de iure possent, id sibi vsurpabant, sed quod nõ facile ipsis resisti poterat.
- 8 Quarto excipiuntur, † qui exigunt onera hæc aliis, & non Ecclesiasticis personis imposita, nõ duo requiruntur, quo in excommunicationem hanc exigentes incidant, & vt Ecclesiasticis personis imposita sint, & imposita exigantur; secus ergo si non imposita exigantur, atque sic dixit Martinus Alfons. de Viuald. in Candelabro. par. 2. in Explanatione Bullæ Cœnæ Domini, casu 18. numero 117. † Quare, si custodes Põris, portus, fluminisve pedagium, gabellamve, aut alia onera petant ab Ecclesiasticis transeuntibus, uel sponte accipiant, non incidet in hanc excommunicationem, nisi Ecclesiasticis personis sint imposita, nam Bulla requirit, ut sint imposita, secundo ut petantur, uel a uoluntarie dantibus accipian-

tur, atque sic dixit Alfons. ibidem quod est notandum pro illis custodibus. Incidunt tamen in excommunicationem capitu. quam. de cens. libro sexto. si personę singulares sint, si uniuersitas interdicto subiicitur, ut ibi habetur.

Postremo excipiuntur casus dñi in aliis regulis. Sed de hoc satis, ad alia transeamus.

Verfi. Aut sic imposita etiam a sponte dantibus, & concedentibus recipiunt.

S V M M A.

- 1 *Accipientes ab Ecclesiasticis personis etiam sponte dantibus pedagia, & retigalia in excommunicationem incidunt, quæ excommunicatio, quousque pateat, declaratur.*

1 **I**N hac parte excommunicantur, † qui prædicta onera imposita etiam a sponte dantibus, & concedentibus percipiunt, ut habetur in uerfi. proposito.

Quæ excommunicatio summo consilio lata est, nam sunt personæ Ecclesiasticæ sæpius, quæ lites, ac iurgia fugiunt, & ob id eligunt potius aliquid prædictis præstare, quam ad iudices cõfugere, id quod & præsertim contingit, dum per loca aliqua cum rebus transeunt,

nam ne publicani iter morentur, aliquid vltro offerunt, quod & mihi non semel contigit. Hæc autem excommunicatio declaratur, vt superiores.

Excipitur tamen, vbi quis exigeret onera hæc, vbi non sunt Ecclesiasticis personis, & eorum bonis imposita, nam in excommunicationem hanc non incidet, quandoquidem Bulla excommunicat, vbi imposita exiguntur, atque sic dixit Viual. ibid. & nota hoc, quoniam raro incident publicani in excommunicationem Bullæ, incident tamen in alias excommunicationes, & pœnas, quæ habentur in iuribus citatis in vltima parte huius Capituli, & præsertim in penultimo capitulo. quanquam de cens. libro sexto, de quibus supra actum est. Sed iam ad alia veniamus.

Verf. Nec non, qui per se, vel alios directè, vel indirectè prædicta facere, exequi, vel procurare.

S V M M A.

- 1 *Imponentes, & per alios dicta onera Ecclesiasticis personis in excommunicationem incidunt.*
- 2 *Colonis clericorum grauiora onera imponentes in excommunicationem incidunt.*
- 3 *Exequentes prædicta contra Ecclesia-*

stias personas in excommunicationem incidunt.

- 4 *Procurantes prædicta contra Ecclesiasticas personas in excommunicationem incidunt.*

EX hoc versiculo dicta pluralis de more singula exponamus.

- 1 *In excommunicationem igitur hæc incidant primo, qui prædicta onera non solum per se, vt vidimus, verum etiam vbi per alios imponunt, ob verbum illud Vel alios. Si ergo aut per suos Vicarios, aut per alios magistratus onera hæc imponant, in excommunicationem hanc etiam incident, sicut etiam ipsimet, qui imponunt.*

Postremo afficit excommunicatio hæc, vel directè onera hæc imponant, ob verba illa Directè, vel indirectè. Indirectè autè tunc imponentur, vbi non ipsis personis, ac bonis, sed aliis, quorum dâna ad ipsos redundant, imponuntur. Quare si statutum fiat, vt coloni clericorum grauioribus oneribus, vel eorum consanguinei, & affines afficiantur, quod onera prædictorum ad eos redundant, pœnam hanc non euadent. argu. capitulo. quicumque. de senten. excom. lib. 6. Item, vbi compellunt sua bona alienare, nisi prædicta onera præstent. argu. cap. 1. versic. Nec etiam liceat. de immuni. libro sexto, Sed de hac regula prima factis,

Pontifici reseruatis.

tis, declaratur enim, vt antecede-
tes, iam alteram ponamus.

In excommunicationem hanc
quoque incidunt non solum, qui
per se hæc exequentur, uerum et
& qui per alios, ob eadem uerba,
vel alios, iuncto uerbo Exequi.
Qui ergo aut per famulos aut per
eos, quibus ius ea exigendi loca-
runt, titulove alio trantulerunt,
hæc agunt, tam ipsimet exigen-
tes, atque exequentes, quam ipsi,
qui ea exequenda, exigenda ve
mandarunt, in excommunicatio-
nem hanc incident, nec famuli ex-
cusantur, nam in hoc parere do-
minis non debent. argum. c. Iulia-
nus. t. 1. q. 3. Et hæc regula, ut su-
periores, declaratur, iam tertiam
ponamus.

In excommunicationem hanc
demum incidunt, qui vt prædicta
siant, scilicet vel ut imponantur,
uel ut exigantur, procurant, ob
verbum illud Vel procurare. Qua-
re publici apparitores, qui vulgo
nominantur Sbirri, in excommu-
nicationem hanc incident, qui,
vt onera hæc præstentur, aut per-
sonas Ecclesiasticas retinent, aut
pignora accipiunt, vel citant, ut
ad onera hæc soluenda veniant,
nisi probabili incertia huius Bul-
læ laborent. Et hæc quoque ex-
communicatione, ut superiores, de-
claratur. Sed iam ad alia transe-
amus.

Pars Secunda.

Verf. Aut in eisdem auxi-
lium, consilium vel fauo-
rem præstare non veren-
tur.

S V M M A.

- 1 *Auxilium præstantes iis, qui imponit onera Ecclesiasticis, seu exigunt, in excommunicationem incident, quæ excommunicatio, quousque pateat, declaratur.*
- 2 *Consilium præstantes ad statuta contra Ecclesiasticos facienda, & dicta onera exigenda in excommunicationem incident.*
- 3 *Fauorem præstantes ad prædicta in excommunicationem incident.*

Hic tria hominum genera ex-
communicantur, & ob id
regulas ponamus.

In excommunicationem hanc
igitur incidunt quoque, qui au-
xiliū præstant, aut ad ea onera im-
ponenda, aut ad ea exigenda. Ad
imponenda, vtpote vel scribendo
statutum, constitutionemve hu-
iusmodi. Vel ea dictando. arg. ca-
nouerit. verf. Item excommunica-
mus statuarios, & scriptores, de-
sent. excomm. Ad exigenda, præ-
stando milites, qui associantur ip-
sos exigentes, vel arma, vele-
quos, vel custodiendo vias, & iti-
nera, ne personæ Ecclesiasticæ
exactoribus ignorantibus im-
munes

munes abeant, vel indicando ipsas transire, vel transitaras. Et hæc excommunicatio declaratur vt superiores.

Excipitur tamen, vbi opem ferendo ipsis Ecclesiasticis personis id in vtilitatem exactorum caderet, exēpli gratia, Clericus iter agens in hos exactores incidit, & vult soluere vectigal pro libris quibusdam, ne ibi contendendo moreretur, sed pecuniam non habet. Plane, si quis eius misertus pecuniam ei donauerit, aut mutuam dederit, esto pecunia illa in vtilitatem exactorum redundet, tamen hic in excommunicationem non incidit, quoniam vt clerico faueret, non exactoribus in primis id fecit, atque idcirco illud quomobrem actus in primis factus est, in spiciendum, non quod consequitur, considerandum. arg. cap. cum voluntate. de sentent. excommuni. & l. si quis nec causam. ff. si cert. pet. & l. sed an vltro. §. i. ff. de negoti. gest. Sed de hac regula satis, ad alteram veniamus.

In excommunicationem hanc quoque incidunt, qui consilium, aut ad ea statuta facienda, aut diuersa onera exigenda præstant, vt habetur in versu. in verb. Consilium. Hoc autem his modis contingere potest, quò ad statutum faciendum, consulendo vt fiat, hortando, suadendo, rationes, quamobrem id expediat, reddendo. Item qua ratione conformandum sit, explicando, ac docendo,

& ad summam de iure, & de facto consulendo. Quò ad exigendum consulendo, vt in hoc, vel in alio loco custodiæ ponantur. Vel vbi super fructus bonorum prædictorum imponuntur scilicet vel decimæ, vel quota, vt si frumentum sit, ipsæ decimæ exigantur, dū adhuc frumentum in areis est, ob vberiore mensuram, quæ ibi fieri solet. Item hortando ipsas personas Ecclesiasticas, vt ea soluant, modò ad fauorem exactorum hortatio fiat. His igitur, & aliis huiusmodi modis consilium præstando in excommunicationem hæc quis incidit. Quæ regula, vt superiores, declaratur. Quid aut sit consilium dare, & de aliis ad materiam hanc pertinentibus, alibi diximus. Sed iam tertiam regulam ponamus.

In excommunicationem hanc demum incidunt, qui ad statuta, onerave exigenda fauorem præstant, vt habetur in versu. Vel fauorem. Quo ad statutum faciendum pollicendo, & offerendo suam auctoritatem, & auxilium si quis repugnet. Quo ad exigendum, si, cum possint, ac debeant prohibere, ne exigantur, non prohibent. arg. c. quantæ. de sentent. excommuni. nam & fauere percutienti clericum is dicitur, qui non prohibet, cum potest, ne percutiatur, vt dicitur in cit. c. quantæ. Quare si iudices, & domini terrarum hæc exigi in suis locis scientes non prohibent tanquam fautores in excommuni-

municationem hanc incident. Id quod multo magis asserendū est, vbi iidem domini, ac iudices aditia personis Ecclesiasticis, & que rentib. de huiusmodi exactoribus suum auxilium non præstant, ne onera illa soluant, aut quò soluta ipsis restituantur, quæ duo notatu digna sunt, nam Præsides, & Gubernatores locorum sepius fingunt hæc nescire, & suam auctoritatem interponere nolunt. Item si assistant ipsis exactoribus, quò metum incutiant sua præsentia, vt facilius prædicta onera exigantur. His igitur, & huiusmodi aliis modis fauorem suum in hoc præstando, in excommunicationem hanc incident. Sed de hac parte satis, ad postremam veniamus.

Verf. Innouantes decreta sunt per his per sacros canones tam in Lateranensi nouissimè celebrato, quàm aliis Conciliis generalibus edita, etiam cum censuris, & pœnis in eis contentis.

S V M M A.

I Innouantur decreta quinque per hanc Bullam, & quænam sint.

IN hac postrema parte huius Capituli innouantur decreta alias his de rebus facta vna cum pœnis. Præter igitur excommunicationem hanc, & in alias censuras, & pœnas per alios Canones latas incident qui in his Bullam offendunt, hi autem Canones qui nam sint, iam explicemus.

Primus igitur Canon est in canon minus. de immun. Eccl. qui canon in Lateranense Concilio laus est, vt habetur in inscr. eius cap. vbi laici imponentes collectas clericis, vel ecclesiis, seu eorum iurisdictionem vsurpantes, sunt excommunicati cum suis fautoribus, si moniti non destiterint, a qua excommunicatione absolui non possunt, nisi competenter satisfecerint, Bulla tamen nostra in multis excedit, vt ex prædictis patet, nam præter alia Bulla hæc non requirit admonitionem, vt in excommunicationem incidat, quàm requirit Canon ille. Item referuatur per Bullam hanc absolutio excommunicationis ipsi Romano Pontifici, ibi verò non referuatur.

Alter Canon habetur in capit. aduersus. eod. de immun. Eccle. & habetur in Concilio Generali, in quo hæc decernuntur. Primum, vt sententiæ, & constitutiones editæ a laicis collectas Ecclesiis imponentibus ipso iure irritæ sint. Deinde, vt rectores locorum excommunicati ob prædicta onera, remaneant excommunicati etiã,
post.

postquam è magistratu abierint. Tertio successores, nisi satisfecerint intra mensem, in eandem excommunicationem incidât. Hæc Canon ille sancit, sed absolutio excommunicationis nec ibi referuatur, in aliis quomodo a Bulla differat ex dictis constat.

Tertius Canon est in cap. 1. de immun. Eccl. lib. 6. qui est Alexâdri quarti, ubi hæc habentur. Primum, ne ab Ecclesiis, vel ab Ecclesiasticis personis pro rebus, pro possessionibus acquisitis, acquirendisve quicquam exigatur. Deinde, ne compellant, ut ipsæ Ecclesiasticæ personæ eas possessiones alienent, uel extra manum suam ponant, nulla tamen pœna imponitur. Ex quibus omnibus apparet, quomodo differat a Bulla. Omitto constitutionem aliam, quæ habetur in capit. clericis. de immun. Eccl. eodem libro 6. nam correctâ est per Clement. 1. eodem.

Quartus Canon habetur in cap. quanquam. de cens. libr. 6. qui est Bonifacii Octaui, ubi hæc decernuntur.

Primum, ut vniuersitas interdicta sit, & singularis personæ excōmunicata, si compulerint Ecclesias, Ecclesiasticasve personas pro suis personis pedagia, guida giave soluere, vel exactiones alias pro suis rebus, quas negociationis causa non deferunt, præstare.

Item, ut absolui nequeant, nisi

exacta omnino restituerint, & de delicto satisfecerint.

Hic canon interdictum fert, quod non facit Caput hoc. Non reseruat tamen absolutionem, quod facit Bulla, in aliis, qua ratione inter se differant, ex dictis constat.

Quintus Canon habetur in Clem. præsentis. de censu. qui est Clementis Quinti, quo iure cauetur, ut Episcopi publicent excommunicatos, & inter dictos, per cita. c. quanquam, id est eos, qui exegerunt a personis Ecclesiasticis pedagia, uel guidagia, portoria, vel vectigalia, quousque satisfecerint, quod Bulla hæc non facit. Hi ergo Canones sunt, hæc decreta, quæ Bulla hæc innouat. Sed de hoc Capite latis, iam aliud aggrediamur.

De excommunicatione lata contra laicos interponentes se in causis criminalibus contra personas Ecclesiasticas.

Cap. XIX.

Item excommunicamus, & anathematizamus omnes, & quoscunque magistratus, & Iudices, notarios, & scribas, executores, subexecutores quomodolibet se inter-